

મેઘરાજાને વિનંતી પત્ર*

તે

અમરાવાદના

કવિ. માહાસુખરાંગ નરભેરાંમે
રચ્યો.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર અં ૦ નં ૬ સં ૦ ગુ ૦
નિ અં ૦ છગનલાલ વલ્લભરાંમે

અમરાવાદમધે બલાખીલાસ નારાયણસે
પોતાના અં ૦ સત્ય પ્રકાશ પ્રેસમાં
છાપ્યો.

સંવત ૧૯૩૩. સન ૧૯૭૭.

કોમત & પાઈ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
 ૭૧૨૬૧૫૬
 ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

૧૦૧૭

૧૦૧૦

જ્ઞાને વિનંતી પત્ર*

મનહર છંદ.

ભુમી કહે કવિ કેમ મિત્ર કાંમુઠી તમારો,
નિર્દય થયો નિત્ય વાપદાએ વાપ છે.
આઠ માસે આઠ્યા તણી અવધ વિતી,
સદન સમિપન જીવે દિન કેમ એના જાય છે?
વાંક મુજ રાંકતણો કાંક ઊર આઠ્યો કે શું?
અન્ય અખજાને આપ સીતમાંહી આપ છે.
અધિક અધિક મને થાય છે ઉચાટ મટ.
પત્ર લખિ પાઠ્યો જ પ્રેમજા પિડાય છે.

હરિ ગીત છંદ.

મિત્ર પરમ પવિત્ર પ્યારા સઠજ સદગુણ ગ્રામજ,
કદવાજુકારી કામુઠી છો વિપતના પીરામજ;
પર ઊપકારી જકતજીવન સુખ સુમતી પ્રામજ.
આનંદ દાતા દુખ કદન છો વિનંતી ઉર હામજ. ૧
લખિતંગ અમદાવાદથી દિન મિત્ર માસુખરામજ,
નિત્ય નમનતાના સેવમાં સ્વીકારશો પરાજામજ;
કળ અકળ છો આપે અનૂપમ શુભ ઈર્ષાનો ઠામજ,
છો ગહન ગતિના નેક ન્યાય મેઘ રાજ નામજ. ૨
ખડે દિવસની નધિ કુશળતાના પત્ર અત્રે આવતા,

મટપટી ચીતમાં તે ધકી અન ઉદક પાણ
 અખળા તમારી ને અતી ઉચાટ ઉરમાં ધાપ દે
 જરિજંપીને નધિ ખસતી ધટિ એક કદવની જાય છે. ૨
 શા કામમાં ધુંચઈ પડ્યા ને અહીં અવાતુ છે નહી,
 ફરપૂં હવે છે એકલા ક્યાં સુધિ મુદત પૂરી થઈ;
 કદવાંત કરતી કામની મુજ નિકટ આવીતી ધરા,
 નિરખ્યું વદન વીલૂ અતી ઉર ધિરજતો નવ રહિ જરા. ૪
 સૌસાઈ મરે છે સુંદરી પીડા ગુપત પરખાય છે,
 સુખ રસિક કાયા કામનીની કરડવાને ધાય છે,
 સુખ રંગના લીલાં તપી આંખર વપુપર પેહુરતી,
 વિભુવન પતિ તવ તારણી તુજ વિભુ ન છ. ને અસતી. ૫
 પંખીડા નવ પર હરે તિજ નારને દિન એકનો,
 શી આખર રામાં તજપામાં વિચારે વિવેકનો;
 અપરાધ એનો છે નહી તો રીસ લાવ્યા શા ધકી,
 એ બાધ તમને અસસે મીઠે કરે આવ્યા વકી. ૬
 પતિ વિચેજે પતિવૃતાનો પ્રાણ બહુ પીડાય છે,
 માહા દોહડે દિન ગાળતા શોકે કરી સૂકાય છે;
 પાજે વિવિધ વ્રત છે વનીતા સહે સાધવો કદને,
 વિલાપ એના કાણ સુગતા દયાન્તિપને દુદને. ૭
 અન ઉદકને નિંદ્રા તથા ધેની સરીખી નિત ફરે,
 ભૂમણ ધરે આંગે નહી સંન્યાસ પાજે છે ખરે;
 પોકારતી પીઉ પીઉ પીયુ મુખ અન્ય કશુ નવ ઊચરે,

ત તે વરસાત પાખી રૂદન કરિ કરિને મરે. ૮
 તડા પડયા છે હાડમાં તોએ અમીત ધઈને ભમે,
 પરી ધ્યાન કીધા ચીર ફાટાં સરસ નવ ભોજન જમે;
 એ ધરા રહે ધીકતી એ મારાના અપવાસમાં,
 છ મારાથી માહા તાપમાં એ તપ કેરે છે ત્રાસમાં. ૯
 ચોખ્ખન વિષે યુવતી તણા દિન જવા તે મુશ્કેલ છે,
 વળી કામની વિણ કંઈનીનું જીવન ખાંડા ખેલ છે;
 ખરચી તમે આપા ગયાતા તે સકળ ખૂટી ગઈ,
 હો ખાનારાં તો કુશળ પાણુ શુ દળે ઘટાંની મહી. ૧૦
 વ્યાજે ધીરે નહિ શેઠ કે સહુકાર દિન ક્યમ નીકળે,
 દવ લાગતામાં કોગળા પાણી થકી તે શું વળે;
 રૂદન કરતાં છોડવાં છોડે તમારાં ટળવળે,
 એ પ્રજા પેટે હાથ નાંખે માવરી મનમાં ખળે. ૧૧
 અળખા અતી અકળામણ હૈયા વિષે સોસઈ મરે,
 જો કુવા કેરી છાંયડી તે ખાહાર ક્યમ કાર નિસરે;
 એ તમ તેણી મૂસાફરિમાં મરાણ અમતણુ થાય છે,
 મટે પધારે પ્રેમશુ પરજા ઘણી પીડાય છે. ૧૨
 આશા તમારી સકળ અટોને અરે આવની પતી,
 દિન રાય કે કાચર શુરા સહુકાર જો મોટા સતી;
 પક્ષી પશુ કે જાંત જીવ સૌને તમરી આપ છે,
 તમ આવતા સૌ જીવતાં નહીં તો રમજતાં લોપ છે. ૧૩
 સૌ સાંપળા તમ આવવે નહીં તો કશો નથી કામની.

તામે તમારે સૌ અગે તરવ્યા તમારા નામની,
 યદ છે હવે તો હવે ધણી મટે જરૂર અહીં આવજો,
 વિચોગનો વહની અધીક આણી હયા પુત્રાવજો. ૧૪
 યોકાર યોહાણા મુખ યકી પરજ તણા ખડુ યાયછે,
 કકળાટ મનમાં સૌ કરે ફડીઆ ધણા કુલાય છે;
 મરવા તણી આવી વખત ગરિઆ ધણા મુંઝાય છે.
 શક સ્વાર્થી ફડીઆ મળી મંબળ તણા ગિત ગાય છે. ૧૫
 ના સાંખશો તેવું તમે અઘટિત કામ આ સમે.
 એ સોપીઆ તમને હવે હારી રહ્યા છછએ અમે;
 દરીઆ હયાતણા વિશાળ મંચરજી સુત અહીં,
 ઉપકાર કાવસજી તણા પડે ભુલવામાં નહીં; ૧૬
 મળવા તમારે જોગ છે એ મરીખ કેશ માળવો,
 છે ધર્મમાં ધરાવ્યું નાગ પ્રથમ એને પાળવો;
 માટે પધારો પ્રેમથી વિનતી સુણી ઉરમાં તમે,
 રૂવે બેશો રેંટીએ રાંડી તડો પાણુ આ સમે. ૧૭
 જો નહિ પધારો તો તમે હાલત પશે થી રાંકની.
 એ ક્યમ કરી ધારજ ધરે ત્રેવડ કરો નવટાંકની;
 ઊંચી નજરથી જોડુતોનાં ડોકા ખડુ કુખાય છે,
 વિશ્વ ધાસ ગાયોને બળદ એ અખાલા અકળાય છે. ૧૮
 યળી સરેવરમાં માછલાં તે જળ વિનાનાં તરકડે.
 સાપ વીછી રાફમાંથી નિકળે અગની પડે;
 વીલંબ જો પાશે વધારે આધી વ્યાધી માલશે,

જ સૌ નાશ તો કુણ આપને જોલાવશે. ૧૮

હા વળી વાદળાની સાથ કાઢેછો તમે.

૧ દિવસતો આનંદમાં અતિશે ઘણા રહીએ અમે,
આજ આવે કાલ આવે વાટડી જોતા ધણી,

પણ હવે વિશ્વાસ નધિ પડતો ત્રિભુવનના ધણી. ૨૦

ધણિ મેઘ લાડુ માનતા ઉજાણીએ પાણ આ સમે,
ઉપાયતો અતીશે કર્યા પણ જરાય પલાળ્યા નહિ તમે;
પડાવ નાંખી પંથમાં વીતિધના ભોજન કરી,

સૌ રજા ખેશા અ.પ અરથે સાહિત્યો સામી ધરી. ૨૧

નિસા સમે વિલા વદનથી સારવ પુરમાં આવીઆ.

કપટી એવા ફર તમને કહો કોણે ખનાવીઆ;

નવ છત પતીએ એમ છાજે આવલું નિએ ઘટે.

શાંત પાડો સરવના મન વેદના સઘળી મટે. ૨૨

તતજેવ ધરિ દીલમાં દયા આ પત દેખત આવજો.

આતુર ખની ઉભા અમે વિલંગ ના જોવરાવજો;

વળી ટોપ લઈ તત્પર યઈ સામીપ આવીશુ અમે,

આ અરજ માહાસુખરામની દયો અંગીકારીને તમે. ૨૩

ફુલો.

ઓગણીસે તેજ સના ગ્રાવણી શુદ્ધી સાર;

નવમીને બ્રહ્મ ગર દીન પત લખ્યો નીરધાર. ૨૪

ઇશ્વરનીસ્તુતી.

શેઠ સંગાળસા સાધુને સેવે વાણીએ પાળે વરત. એ રાજ.

અમારી અર્જ સુણી અવિનાશ વૃષ્ટી કરીને નિવારે ૧

પળ પળમાં ઉપકાર તમારો, અમ ઉપર અવિનાશ,

ચતો ગયો ને ધાય હજુ છે, અધિક દયાનો પ્રકાશ. અમારી.

રચના રમણીક તારી તેમાં મજી સકળ સુખ સાજ,

મોરે અતી અમ ઉપર એથી, દરશાય છે માહારાજ. અમારી. ૨

સૂર્ય શશિ નક્ષત્ર રચ્યાં તે, સગવડ સરવ સહીત,

સર સરિતા વન પવન કર્યાં તે, સ્વાસ્થ્ય સકળ રહીત. અમારી. ૩

આકાશ અવની પરવત ને તરૂં તે તુજ શક્તીથી ધરા,

જન સુખ કારણ સંધી કીધી જીવંતી તે જીવદીશ. અમારી. ૪

શિવોળો ઉનાળો ને વળો વર્ષા રૂપ વિષ્ણુ ત;

તુજ આસથી વારા ફરતી શાંત તાપ પરસાત. અમારી. ૫

પુણ્ય સુવાશીક વિધિ વિધના ફળ પાકે અન્ન અપાર,

તે કુદરત છે કરતા, તમારી પેખા છે ઉપકાર. અમારી. ૬

નિયમ પ્રમાણે વર્ષા કર નિત્ય ભોગવે માનુષ્ય ભોગ;

પણ તેમાં કંઈ તુન્ય પડેતો અનિર્તાનો સંજોગ. અમારી. ૭

કરતા આઠ્યા છે ને કરોછો હીત જગતના આપ,

તેમાં કુખ પડે તો દાતા પૂર્ણ અમારાં પાપ; અમારી. ૮

એ સમજી ઉરમાં લહીએ પણ સેલી સ્વભાવીક રીત,

કદ પડે વારે કરગર એ પ્રભુ દળવા દયાવંત નિત, અમારી. ૯

માલંતા એગાસામાં હરી વરશયો નથી વરસાત.

કુખના કુંગર અમપર રહ્યા! અતિ દીવો હતપાત. અમારી. ૧૦

એથી શોકે સરવેને મેર્યાં હિવાની હડી હામ;

. ઉચાટ અતીશય ગડબડ ગમિ ગામ અમારી. ૧૧

તણા ભણકારા વાગે વરતાએ છે કેર.

.. ૧ નયા મળતુ રૂપીયાનું પુર પંદર શેર. અમારી. ૧૨

એકુત એતરમાંહી ઝુરે છે વાણીઆ ઝુરે હાટ,

સાહુકારો ઝુરે છે સદનમાં રાજને ઉર ઉચાટ; અમારી. ૧૩

પરજન અમને પર હરી એઠો અધવચ રાખી એમ,

સાહ કરો સરવેચરણ તમે જોઈ રહ્યા છો કેમ. અમારી. ૧૪

અપવાદ આપ તણે શીર મેદવાનો સેશ મળે નહીં લાગ,

કર્મ કરેલ નહે છે અમારાં ભુડાં પ્રગટયાં ભાવ્ય. અમારી. ૧૫

સદાચરણ સુનીતિમાં ન ચાલ્યા કીધો સુધર્મનો સોપ,

સાંજ્યું દીન પણાક હરી પણ હદે જાણાવ્યો કોપ; અમારી. ૧૬

આપ તણી આસ એ વર્તવા અપૂર્ણ પ્રાણી માત્ર.

વાંક અમારા વિચારતાંતો આ શિક્ષે ન પાત્ર; અમારી. ૧૭

નેકી નિર્મળ નિત્ય નિરંજન નાકલંકી છે નાથ,

દિન દયાળ કૃપાળ અકળખળ સૃષ્ટીસકળના તાત. અમારી. ૧૮

પુરાણ પરઉપકારી પ્રભુજી સમીધ આનંદ રૂપ,

આપ અનૂપમ ઇશ અગોચર કોડ ભુવનના ભુપ. અમારી. ૧૯

અદલ ઇનસાફી અવિનાશી સર્વાંતરના જાણ,

ગહન ગતી ગુણ સાગર તારી અલપ અમેતો અજાણ. અમારી. ૨૦

કામ ક્રોધ મો સોભ લલુતાં અવગુણના ભંડાર,

પગલે પગલે પાપ અમારાં વાંક તણી નહીં પાર. અમારી. ૨૧

એ કરણી જોતાં કુતણા નીધી બરોળરી કહેવાય,

ક્ષેમા કર્યાનો ધરમ તમારો તે કરશો જગરામ,
 દયા નાધો છે નામ તમારું દયા ધર્યાનો ધરમ,
 દુખ પડે શરણે દડવડીએ અન્ય ન જાણીએ મર્મ; અમારી.
 પેટના કીડા પેટમાં કરડે પરવડશે ક્યમ રીસ,
 રાતા જશે ને શાટશે લેશે શિશુ તમારાં ઇશ. અમારી.
 વરસાતને વરસાવી વિભુજી મનની મુકામાજી કાપ;
 દિનનાથ તેં દાંત કર્યા તેાં આવણું અમને આપ. અમારી.
 દુષ્ટ અમારી જુધી જોવી દુષ્ટ અમરાં કામ,
 સુખમાતો તને સંભારતા નધો દુખમાં લઈએ નામ; અમારી.
 તે સમજી તમે જાણો છો પણ ઉરમાં ન આજીશો નાથ,
 કાના આગળ જઈ કરગરીએ તમથી મોટું કાણ તાત; અમારી.
 છોડે કહેડે થાય નિરંતર માત પિતા ધરે રીસ.
 તેાં અધી ઉછરે ક્યમ મી હરી કરાણી ન જોશો ઇશ; અમારી.
 વહનમાં અંદન કાટ બળે તોય અપે સુગંધો એમ;
 દુકાળ કેરી જડપ પકી હરી ઉગારી લેજો તેમ, અમારી. ૨૧
 પોકાર કરતા પરવડીએ અમે ઉભરા આલી થાય,
 પક્ષી પશુની શી ગત સ્વામી અબાલાં અકળાય; અમારી. ૩૦
 વરસાત વીજીના વીંતકણા વિભુ કેહેતા નાવે પાર,
 વીલા પડ્યા છે વદન સરવના વરતાઓ હાહાકાર; અમારી. ૩૧
 જો પારો તેાં ધરાજી ધરજી પળમાં કરેા લિલા દહેર,
 જોડ તમારે નધો કે મેહેનત માટે ધરશે મેહેર; અમારી. ૩૨
 રંક માહાસુખની વિનતીઆ કરજો અંગીકાર,
 વેત્રે વરસાદને વરસાવી કરજો જપજપકાર; અમારી. ૩૩

મમાત

ઝાહિર લખ

ઝોપડીનું નામ.

કીમત

માહાસુખરામ કૃત્ય રસિક પદ માળા.....૦—૭—૦

રણભેડ કૃત્ય શીવ વીણા.....૦—૪—૦

ઉપર લખેલી ઝોપડીઓ શેઠડી કીમતે અમદાવાદ શા
ન ઐત્હેતાની પોળમાં હમનલાલ વલ્લભરામને ધેરથી તથા
શાવર અમલાની પોળમાં. માહાસુખરામ નરભરામને ધેર
થી મળશે. હસ ઉપરાંત કેપી રાખનારની પાકેથી એક આને
ઝોડો કીધામાં આવશે.

કી; હમનલાલ વલ્લભરામ રહી

:

